

Predmet C-722/22**Zahtjev za prethodnu odluku****Datum podnošenja:**

24. studenoga 2022.

Sud koji je uputio zahtjev

Sofijski gradski sad (Bugarska)

Datum odluke kojom se upućuje zahtjev:

22. studenoga 2022.

ODLUKA

[omissis]

Sofijski gradski sad (Sofijski gradski sud, Bugarska), kazneni odjel [omissis]

[omissis]

Postupak na temelju članka 485. i sljedećih Nakazatelno procesualnog kodeksa (Zakonik o kaznenom postupku, u daljnjem tekstu: NPK) i članka 267. stavka 2. UFEU-a.

- 1 Prema tumačenju Varhovenog kasacionog sada (Vrhovni kasacijski sud, Bugarska), nacionalnom je pravu protivno oduzimanje motornog vozila kojim se zločinačko udruženje koristilo za prijevoz trošarinske robe bez poreznog biljega. Istodobno valja smatrati da je prema pravu Unije to vozilo sredstvo počinjenja kaznenog djela i da u tom slučaju sud mora ocijeniti nužnost oduzimanja.
- 2 Iz toga proizlazi nužnost podnošenja zahtjeva za prethodnu odluku. Iz prethodno navedenih razloga donosi se sljedeća

ODLUKA:

Sudu Europske unije UPUĆUJE se sljedeći zahtjev za prethodnu odluku:

3 Prethodno pitanje

Je li u skladu s člankom 2. Okvirne odluke 2005/212, u vezi s njezinim člankom 1. trećom alinejom, tumačenje nacionalnog zakona na način da se ne provodi oduzimanje motornog vozila za prijevoz robe (tegljač i prikolica)

koji članovi organiziranog zločinačkog udruženja koriste za običan posjed i prijevoz velikih količina trošarinskih proizvoda (cigareta) bez poreznog biljega?

4 Pravo Unije

Okvirna odluka Vijeća 2005/212/PUP od 24. veljače 2005. o oduzimanju imovinske koristi, sredstava i imovine pribavljene kaznenim djelom (SL 2012., L 68, str. 49.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 16., str. 87.)

Nacionalno pravo

- 5 Nakazatelen kodeks (Kazneni zakonik, u daljnjem tekstu: NK), [omissis] u verziji koja je bila na snazi u vrijeme nastanka činjenica, Daržaven vestnik (Službeni list) br. 60/11

Zakon za akcizite i danačnite skladove [omissis] (Zakon o trošarinama i poreznim skladištima, u daljnjem tekstu: ZADS)

Odluka o tumačenju br. 2 Varhovenog kasacionenog sada (Vrhovni kasacijski sud) od 18. prosinca 2013. [omissis] (u daljnjem tekstu: odluka o tumačenju br. 2/13)

- 6 Prema članku 321. stavku 3. točki 2. NK-a, a u vezi s njegovim člankom 321. stavkom 2., sudjelovanje u zločinačkom udruženju radi stjecanja imovinske koristi zapriječeno je kaznom oduzimanja slobode od tri do deset godina.

Prema članku 234. stavku 2. točki 3. NK-a, a u vezi s njegovim stavkom 1., običan posjed trošarinske robe bez poreznog biljega, u slučaju kada je takav biljeg propisan zakonom a predmet kaznenog djela uključuje velike količine, zapriječen je kaznom oduzimanja slobode od dvije do osam godina i „oduzimanjem prava na obavljanje određenih profesija ili djelatnosti”.

Prema članku 2. stavku 2. ZADS-a, duhanski proizvodi podliježu trošarinama. Na temelju članka 11. ZADS-a cigarete se smatraju duhanskim proizvodima. Prema članku 4. točki 7. ZADS-a, dugovana trošarina plaća se kupovinom poreznog biljega. On se stavlja na trošarinsku robu – članak 20. stavak 2. točka 6. i članak 64. ZADS-a.

Iz toga slijedi da su cigarete trošarinska roba čiji običan posjed nužno podrazumijeva obvezu stavljanja biljega.

- 7 Prema članku 53. stavku 1. točki a) NK-a, oduzimaju se predmeti osobe koji su bili upotrijebljeni kao sredstvo za namjerno počinjenje kaznenog djela. Zakonska odredba glasi kako slijedi:

„Članak 53. stavak 1.: Neovisno o kaznenoj odgovornosti, u korist države oduzimaju se:

a) predmeti koji pripadaju okrivljeniku, a koji su bili namijenjeni namjernom počinjenju kaznenog djela ili su u tu svrhu upotrijebljeni.”

Prema nacionalnom pravu i nacionalnoj sudskoj praksi, motorno vozilo koje se koristi za počinjenje kaznenog djela u pravilu se smatra sredstvom njegova počinjenja.

- 8 Prema nacionalnoj pravnoj teoriji, trošarinska roba bez poreznog biljega predstavlja, u skladu s člankom 234. stavkom 1. NK-a, predmet kaznenog djela. Sâmo počinjenje kaznenog djela proizlazi iz izvršavanja faktične vlasti nad tom robom.

U sudskoj praksi postavilo se pitanje predstavljaju li motorna vozila koja se koriste za prijevoz i čuvanje te robe sredstva počinjenja kaznenog djela, tako da ih treba oduzeti od osuđenika.

U odluci o tumačenju br. 2/13 Varhoven kasacionen sad (Vrhovni kasacijski sud) utvrdio je da se vozilo u kojem se pronađe roba bez poreznog biljega kao predmet kaznenog djela iz članka 234. NK-a ne smatra sredstvom počinjenja kaznenog djela. Stoga se to vozilo ne može oduzeti kao sredstvo počinjenja kaznenog djela na temelju članka 53. stavka 1. točke a) NK-a.

Navedeno se obrazlaže stajalištem prema kojem se kazneno djelo sastoji od „običnog posjeda” trošarinske robe bez poreznog biljega, „neovisno o tome na kojem se mjestu stvari nalaze”, „neovisno o tome gdje i kako se skladište, čuvaju itd.”.

Varhoven kasacionen sad (Vrhovni kasacijski sud) smatra da „u mjeri u kojoj se običan posjed ostvaruje djelovanjem u odnosu na predmet kaznenog djela, treba smatrati da je vozilo ili prijevozno sredstvo u kojem je trošarinska roba bez poreznog biljega pronađena naprosto mjesto na kojem se ostvaruje faktična vlast nad robom”.

On zaključuje:

„Vozilo ili prijevozno sredstvo u kojem je pronađena trošarinska roba bez poreznog biljega, koja je predmet kaznenog djela u smislu članka 234. NK-a, ne oduzima se na temelju članka 53. stavka 1. točke a) NK-a”.

Činjenice predmeta

- 9 Na temelju pravomoćnih sudskih odluka ([potvrda] sporazuma [s državnim odvjetništvom] od 12. ožujka 2015. i kaznena presuda od 23. lipnja 2016. suda koji je uputio zahtjev, koju je Apelativen specializiran nakazatelen sad (Žalbeni specijalizirani kazneni sud) preinačio presudom od 13. travnja 2018., koju je pak

Varhoven kasacionen sad (Vrhovni kasacijski sud) preinačio odlukom od 8. listopada 2018.), utvrđene su sljedeće činjenice relevantne za predmetni zahtjev za prethodnu odluku:

1. AP, BP, OP i PG sudjelovali su od kolovoza 2011. do lipnja 2012. u zločinačkom udruženju čiji je cilj bilo počinjenje kaznenih djela iz članka 234. NK-a (odnosno običan posjed cigareta bez poreznog biljega) radi stjecanja imovinske koristi, što predstavlja kazneno djelo u smislu članka 321. NK-a. Zbog tih djela AP je bio osuđen na „kaznu oduzimanja slobode” u trajanju od tri godine, BP i OP na „kaznu oduzimanja slobode” u trajanju od jedne godine i PG na „kaznu oduzimanja slobode” u trajanju od 6 mjeseci; osobama AP, BP i OP izrečene su uvjetne kazne.

2. To je zločinačko udruženje prevozilo cigarete bez poreznog biljega iz Grčke u Bugarsku tijekom druge polovice kolovoza 2011. koristeći se teretnim motornim vozilom koje se sastojalo od tegljača marke Scania [*omissis*], u vlasništvu osobe OP, i prikolice [*omissis*], koju je faktično kupila osoba OP 10. kolovoza 2011.

Tegljač u čiju su prikolicu bile utovarene cigarete bez poreznog biljega pokvario se na putu iz Atene prema Tesalonikiju 19. kolovoza 2011. Zbog toga su AP, BP i GV 20. kolovoza 2011. kupili od fizičke osobe u Bugarskoj rabljeni tegljač marke MAN [*omissis*], pri čemu su kupoprodajnu cijenu isplatili u gotovini te odmah ušli u njegov posjed da bi ga predali osobi OP, koja ga je 21. kolovoza 2011. odvezla u Grčku. Ondje je na novi tegljač osoba OP priključila prikolicu natovarenu cigaretama bez poreznih biljega (313 500 kutija cigareta u vrijednosti od 2,348 milijuna bugarskih leva (BGN), odnosno oko 1,2 milijuna eura).

OP je zatim 23. kolovoza 2011. odvezao teretno vozilo u Varnu, Bugarska, gdje su cigarete bile istovarene u skladištu. Policija je 24. kolovoza 2011. privremeno oduzela cigarete.

AP je za to djelo osuđen na kaznu oduzimanja slobode u trajanju od jedne godine i jedanaest mjeseci, BP i OP na kaznu oduzimanja slobode u trajanju od jedne godine i GV na kaznu oduzimanja slobode u trajanju od četiri godine; osobama AP, BP i OP izrečene su uvjetne kazne.

3. U okviru sporazuma [s državnim odvjetništvom], koji je [sud] potvrdio u vezi s drugim djelom, tegljač marke Scania [*omissis*] bio je oduzet u korist države.

Sud koji je uputio zahtjev stoga smatra da mora po službenoj dužnosti odlučiti o oduzimanju prikolice [*omissis*] i tegljača marke MAN [*omissis*] (koji nisu bili oduzeti u okviru kaznenog postupka).

10 Sljedeće dodatne činjenice ne odnose se izravno na prethodno pitanje:

OP je 10. kolovoza 2011. kupio prikolicu [*omissis*] pri čemu je faktično platio kupoprodajnu cijenu i odmah preuzeo prikolicu; međutim, službeno nije bio

sklopljen nikakav ugovor o kupoprodaji, koji bi bio ovjeren od strane javnog bilježnika. Vlasništvo stoga formalno nije bilo valjano preneseno¹.

AP, BP i GV kupili su tegljač marke MAN [omissis] 20. kolovoza 2011., pri čemu su (gore navedenoj) fizičkoj osobi u cijelosti isplatili kupoprodajnu cijenu i ušli u vlasnički posjed² tegljača. Nakon privremenog oduzimanja cigareta 24. kolovoza 2011., fizička je osoba 29. kolovoza 2011. pisanim ugovorom o kupoprodaji, ovjerovljenim od strane javnog bilježnika, prenijela vlasništvo tegljača na treću osobu koja nije bila jedan od osuđenika (ta treća osoba navodi da je ugovor samo potpisala bez saznanja o pravnom poslu te da kupoprodajnu cijenu nije isplatila niti je tegljač ikad vidjela). Stoga je treća osoba, formalno gledano, postala vlasnik tegljača nakon počinjenja djela.

Te okolnosti mogu biti relevantne samo ako se utvrdi da je načelno moguće oduzeti tegljač i prikolicu kao sredstvo počinjenja kaznenog djela. U tom slučaju valja provjeriti pripadaju li oni osuđenici (koji su platili njihovu kupoprodajnu cijenu, odmah stekli vlasnički posjed i neposredno ih upotrijebili za počinjenje kaznenog djela) ili trećim osobama (u slučaju prikolice, osobi koja je primila traženu kupoprodajnu cijenu i koja ju je predala osobi OP; u slučaju tegljača, osobi koja je kao kupac potpisala ugovor o kupoprodaji).

U okviru tog daljnjeg ispitivanja sud koji je uputio zahtjev uzet će u obzir razmatranja Suda iz presude od 12. svibnja 2022., RR i JG (Zamrzavanje vlasništva/imovine trećih osoba), C-505/20, ECLI:EU:C:2022:376 te će, prema potrebi, uputiti novi zahtjev.

Obrazloženje prethodnog pitanja

11 Mjerodavno pravo

Budući da su djela počinjena 2011., Direktiva 2014/42 nije primjenjiva. Stoga se prethodno pitanje odnosi na tumačenje Okvirne odluke 2005/212. Kao što to proizlazi iz uvodne izjave 1. [te okvirne odluke], njome se nastoji boriti protiv prekograničnog organiziranog kriminala čiji je cilj ostvarivanje financijske dobiti. Stoga bi se ona trebala primjenjivati i na druga kaznena djela organiziranog kriminala, kao što je to nezakonit uvoz cigareta bez poreznog biljega iz jedne države članice u drugu državu članicu u kojoj se te cigarete prevoze i skladište.

¹ Napomena prevoditelja: Prema bugarskom pravu ugovor o kupoprodaji vozila mora se sklopiti uz sudjelovanje javnog bilježnika.

² Napomena prevoditelja: U bugarskom se pravu razlikuju pojmovi „държане” (daržane, doslovno: držanje, što se ovdje u tekstu uvijek prevodi kao „običan posjed”), što podrazumijeva običan posjed bez volje da osoba stvar drži za sebe kao vlasnik, i „владение” (vladenie, doslovno: vladanje), što podrazumijeva posjed s voljom da osoba stvar drži za sebe kao vlasnik. S obzirom na to da se u izvornom tekstu na ovom mjestu koristi drugonavedeni pojam, ta je razlika ovdje pojašnjena upotrebom pojma „vlasnički posjed”.

Osim toga, Sud je presudio da se ta okvirna odluka primjenjuje u svim slučajevima kada se nacionalnim pravom predviđa kazna oduzimanja slobode u trajanju duljem od jedne godine (presuda od 14. siječnja 2021., (Okražna prokuratura – Haskovo i Apleativna prokuratura – Plovdiv), C-393/19, ECLI:EU:C:2021:8, t. 38. do 41.). Ta je pretpostavka ispunjena u glavnom postupku (vidjeti točku 7. ovog zahtjeva za prethodnu odluku) jer su neke izrečene kazne više od toga.

12 Prethodno pitanje

Budući da se u članku 1. trećoj alineji Okvirne odluke 2005/212 ne upućuje na nacionalni pravni poredak, iz toga slijedi da sadržaj pojma „sredstva” ne ovisi o nacionalnim posebnostima i mora biti isti.

12.1. Osuda zbog sudjelovanja u zločinačkom udruženju

Sudjelovanje u zločinačkoj organizaciji obuhvaćeno je područjem primjene Okvirne odluke Vijeća 2008/841 od 24. listopada 2008. o borbi protiv organiziranog kriminala (SL 2008., L 300, str. 42.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 16., str. 135.).

U ovom je slučaju nesporno da su prikolicu i tegljač kupili članovi zločinačkog udruženja te da su ih neposredno zatim upotrijebili za počinjenje kaznenog djela koje je bilo predmetom kriminalne aktivnosti tog udruženja. Postavlja se pitanje treba li smatrati da su kupnja tih predmeta i korištenje njima pojavni oblik sudjelovanja u tom zločinačkom udruženju, u skladu s člankom 2. točkom (a) Okvirne odluke 2008/841. Ako je to slučaj, ti su predmeti (prikolica i tegljač) u okviru sudjelovanja u zločinačkom udruženju sredstva počinjenja kaznenog djela u smislu članka [1]. treće alineje Okvirne odluke 2005/212.

12.2. Osuda zbog običnog posjeda cigareta bez poreznog biljega

U glavnom je postupku nesporno da su cigarete bez poreznog biljega prevezene iz Grčke u Bugarsku u prikolici tegljača. Iako su cigarete bile utovarene u prikolicu, riječ je o zasebnim predmetima jer je tegljačem prevezena prikolica. To znači da je tegljač korišten samo za prijevoz cigareta, a prikolica za prijevoz i čuvanje tijekom tog prijevoza.

U tim dvama slučajevima postavlja se pitanje jesu li tegljač i prikolica upotrijebljeni kao sredstva za počinjenje kaznenog djela, u smislu članka 1. treće alineje Okvirne odluke 2005/212, koje je u nacionalnom pravu utvrđeno kao „obično posjedovanje trošarinske robe”. Konkretno, postavlja se pitanje može li se iz okolnosti da se nacionalnim pravom ne kažnjava prijevoz cigareta bez poreznog biljega, nego samo njihovo obično posjedovanje, zaključiti to da u slučaju čuvanja cigareta bez poreznog biljega u istom teretnom vozilu, koje je korišteno i za prijevoz, to teretno vozilo, odnosno tegljač i prikolica, nisu sredstvo počinjenja kaznenog djela.

13 Stajalište suda koji je uputio zahtjev

Kupnja prikolice i tegljača, koju su članovi zločinačkog udruženja proveli s namjerom da ih se koristi za njihove kriminalne aktivnosti, jedan je od elemenata odnosa unutar grupe. Iz toga slijedi da su ti predmeti (prikolica i tegljač) sredstva za počinjenje kaznenog djela sudjelovanja u takvom udruženju.

Nacionalnim pravom propisuje se kažnjavanje samo običnog posjedovanja trošarinske robe bez poreznog biljega, ali ne i njezin prijevoz. Međutim, to ne znači da tijekom tog prijevoza nije ostvaren običan posjed robe. Naprotiv, njezin običan posjed ostvaren je upravo njezinim utovarom i prijevozom vozilom. Običan posjed je faktična vlast nad robom, a njezin je prijevoz pak javni oblik takve faktične vlasti. Vozilo (prikolica i tegljač) je dakle sredstvo kojim se ostvaruje običan posjed robe.

Stoga su oba predmeta (prikolica i tegljač) sredstva za počinjenje dvaju kaznenih djela koja su utvrđena pravomoćnim sudskim odlukama.

14 Relevantnost odluke Suda Europske unije

Ako bi Sud, ovisno o slučaju, presudio da su tegljač i/ili prikolica sredstva počinjenja kaznenog djela u smislu članka 1. treće alineje Okvirne odluke 2005/212, na sudu je koji je uputio zahtjev da odluči o njihovom mogućem oduzimanju, u skladu s člankom 53. stavkom 1. točkom a) NK-a.

U tom će slučaju [on] temeljito razmotriti pravne odnose između osuđenika i osoba koje su im prenijele prava (a u slučaju tegljača i u pogledu naknadnog stjecatelja) kako bi se utvrdilo trebaju li se ti predmeti oduzeti, vodeći računa o jamstvima poštovanja temeljnih prava u skladu s člankom 5. Okvirne odluke 200[5]/212, uključujući pravo vlasništva odnosno pravo na djelotvorna pravna sredstva u skladu s njezinim člankom 4.

[omissis]